

پژوهش یک مقوله چندوجهی است و می‌تواند همه ابعاد و ارکان مدرسه را تحت الشعاع قرار دهد.

✱ دانش‌آموز پژوهنده

دانش‌آموزان ذاتاً پژوهشگرند. آنان به‌طور فطری کنجکاو، پرسشگر و جست‌وجوگر هستند. تفکر خلاق و نقاد دارند و بر اساس این ظرفیت، بهترین روش یادگیری آنان، پژوهش محوری خواهد بود. اگر دانش‌آموزان بر اساس فرایند پژوهش مطالب را یاد بگیرند، به خلاقیت و نوآوری می‌رسند. برعکس، اگر صرفاً مطالب درسی را حفظ کنند، زمینه خلاقیت و نوآوری‌شان فراهم نمی‌شود.

در عین حال، پژوهش یکی از بهترین روش‌ها برای حل مسئله است. دانش‌آموزان به‌طور دائم با مسائل گوناگون روبه‌رو هستند و باید بهترین تصمیم را بگیرند. آن‌ها از تجربه و مشورت کمک می‌گیرند، اماروش علمی (پژوهش محور) در حل مسائل بسیار مهم است. دانش‌آموزان بافهم مسئله، تبیین آن‌ها، جمع‌آوری اطلاعات و ارائه راه‌حل و ارزیابی آن‌ها تلاش می‌کنند برای مسئله راه‌حل‌های مناسب ارائه دهند.

✱ معلم پژوهنده

با توجه به ظرفیت فطری دانش‌آموزان برای پژوهش، بهترین روش تدریس و سنجش هم پژوهش محور خواهد بود. معلمان به جای ارائه مستقیم مطالب، باید با خلق فرصت‌های چالش برانگیز، تفکر دانش‌آموزان را فعال کنند تا آن‌ها با طرح سؤال و طی کردن فرایند پژوهش مفاهیم را کشف کنند. در این رویکرد، معلم زمینه‌ساز، هدایت‌کننده، نظارت‌کننده و بازخورددهنده خواهد بود. برای تحقق رویکرد آموزش پژوهش محور، برنامه‌های درسی و کل فعالیت‌های مدرسه باید بار و یکر پژوهش محور بازطراحی شوند.

اشاره

همه دانش‌آموزان حق دارند درس بخوانند و از علم بهره بگیرند تا کشور خود را بسازند، اما این حق از دانش‌آموزان فلسطین سلب شده است. دانش‌آموزان مظلوم فلسطین به جای حضور در مدرسه آماج وحشیانه‌ترین بمباران با انواع سلاح‌ها از سوی صهیونیست‌ها شده‌اند. دانش‌آموزان و مردم فلسطین و غزه با مقاومت خود، انسانیت و آزادی را به کل جهان درس می‌دهند و با مقاومت خود مدعیان حقوق بشر را بیش از پیش رسوا می‌کنند و با خون خود درخت اسلام و حقانیت را آبیاری می‌کنند. این درس در تاریخ ثبت خواهد شد. ما معلمان و دانش‌آموزان به این شجاعت می‌بالیم و از آن‌ها یاد می‌گیریم که مقاومت تنها راهبرد مقابله با ظلم و مدعیان حقوق بشر است.

دکتر عظیم محبی
دکترای علوم تربیتی

پژوهش:

روح

تعظیم

و تربیت

معلمان علاوه بر تدریس با رویکرد پژوهشی، باید تلاش کنند با بهره‌گیری از روش‌های پژوهش کیفی (اقدام پژوهی، درس پژوهی و روایت پژوهی) ضمن شناخت و حل مسائل دانش‌آموزان، ایده‌های نوین آموزشی را در کلاس و مدرسه به‌صورت آزمایشی به کار بگیرند و با تکرار آن‌ها در عمل به تولید علم (علم عمل) دست بزنند.

این رویکرد از طریق درس پژوهی (یادگیری تیمی معلمان) حاصل می‌شود و بهترین روش غنی‌سازی روش‌های تدریس و رشد شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان تلقی می‌شود.

معلمان در کار حرفه‌ای خود، به‌طور مستمر از نتایج پژوهش‌ها و دستاوردهای علمی بهره می‌گیرند و با انجام پژوهش در حین عمل، به ارتقای خود و دانش‌آموزان همت می‌گذارند. در عین حال، با طرح پرسش‌های اساسی همواره در خصوص کیفیت تعلیم و تربیت جستارورزی می‌کنند؛ از جمله:

- ویژگی‌ها، نگرش و نیازهای دانش‌آموزان در عصر دیجیتال کدام‌اند؟ و در نظام برنامه‌درسی و تربیتی چه اصلاحاتی باید صورت گیرد؟
- فرایندهای یادگیری مؤثر کدام‌اند؟ بر اساس این فرایندها، رویکردهای آموزش و سنجش کدام‌اند؟
- استعدادیابی و هدایت تحصیلی در فرایند تدریس چگونه باید مدیریت شود؟

- تکوین و تعالی هویت یکپارچه در ساحت‌های تعلیم و تربیت در فرایند تدریس چگونه مدیریت شود؟
- فرهنگ کار، کارآفرینی، حفظ محیط‌زیست و مصرف بهینه در فرایند تدریس چگونه تقویت شود؟
...

یافته‌های پژوهشی برای برخی از این پرسش‌ها جواب‌های روشنی ارائه کرده‌اند که باید از آن‌ها بهره گرفت. یافتن پاسخ‌های کامل تر، راهی جز پژوهش ندارد. بر اساس یافته‌های پژوهشی:

- فرایندهای اصلی یادگیری شامل تفکر، هیجان و تعامل اجتماعی هستند. رویکرد اساسی آموزش و سنجش، موقعیت‌محور (مسئله‌محور) و تلفیقی است (مبانی نظری سند تحول، ص ۲۷۵).

- رویکرد اساسی در روش‌های انگیزشی، انگیزش درونی و خوب‌بستن‌بانی است (مبانی نظری سند تحول، ص ۴۰۱)

* بازاندیشی در مفهوم و فرایند پژوهش‌های کیفی

تعریف

- فرصتی برای یادگیری تیمی معلمان با تأکید بر:
- بازبینی پیش‌فرض‌ها / الگوهای ذهنی
- بازاندیشی در نگرش‌ها
- بازآفرینی و تولید ایده‌های جدید (خلاقیت و...) و
- اجرای ایده‌های نوآورانه و...

هدف

- خودآموزی، خودنوسازی و خوداندیشی.
- بهسازی مستمر رویکردهای آموزشی.
- حل مسائل کلاسی و مدرسه‌ای.

رویکرد

- تولید علم در عمل

چرخه درس پژوهی

- تبیین مسئله، طراحی، اجرا، بازاندیشی، یادگیری

چرخه اقدام پژوهی

- توصیف وضعیت موجود / جمع‌آوری اطلاعات، تحلیل، انتخاب راه‌حل و اجرای آن، ارزیابی، جمع‌آوری اطلاعات، نتیجه‌گیری و پیشنهاد

روایت پژوهی

- تعریف روایت: بازنمایی رخدادها از تجربه‌های معلمی (تجربه بر بستر روایت).
- تعریف روایت تأملی: روایت توأم با تحلیل (عمل، تأمل بر عمل).

- مراحل روایت پژوهی: کدگذاری داده‌ها در روایت‌ها، تحلیل کدها و تبدیل آن‌ها به مقوله‌های اصلی، بحث و نتیجه‌گیری. با توجه به نکات گفته‌شده و اهمیت مقوله پژوهش در مدرسه، می‌توانید مطالب پرورنده هفته پژوهش را از صفحه ۴ تا ۱۵ مطالعه کنید. *

منابع

۱. مبانی نظری سند تحول (۱۳۹۰). انتشارات شورای عالی آموزش و پرورش.
۲. تلخایی، محمود (۱۳۹۸). مبانی تربیت شناختی. سمت، تهران.